

MONTSERRAT DIT PELS POETES

Un text de FINA ANGLÈS SORONELLAS

És del tot natural que en la celebració del mil·lenni del monestir de Montserrat la literatura s'hi faci present i que sigui en la forma més contemporània de patrimonialització literària vigent a casa nostra des de fa algunes dècades i la més transversal de totes per la multiplicitat de perfils que les rutes literàries creen, emparen, divulguen i assisteixen.

Les rutes literàries són, en paraules de Mireia Munmany, «la tangibilització del valor simbòlic del patrimoni literari». Propicien, per tant, la visibilització de la literatura en l'indret que l'ha generada i esdevenen una eina potentíssima que la transforma en un actiu dels àmbits turístic i educatiu.

Partint, doncs, del valor simbòlic que té en la identitat catalana el vincle de la muntanya amb la literatura i també del valor simbòlic de Montserrat, de tot Montserrat: muntanya, monestir, natura, patronatge, música, espiritualitat, història, editorial, tradició, etc., que està amarat de soca-rel de literatura, Espais Escrits, Xarxa del Patrimoni Literari Català i el monestir de Montserrat, amb el suport del Patronat de la Muntanya de Montserrat, ha ideat tres rutes literàries dissenyades per Teresa Macià, Mireia Munmany i Carme Torrents amb l'assessorament de Ramon Pinyol, un profund coneixedor de la muntanya i de la literatura.

Es tracta de rutes que anomenem corals pel fet que contenen obra de diversos autors, la varietat dels quals és molt gran, com ho és també la presència

volguda de veus de tots els territoris de parla catalana, de textos escrits per dones que ha calgut buscar i desenterrar per fer-los presents, de noms consagrats i de noms desconeguts, d'autors propers als nostres dies o llunyans, de textos que —ho remarquem— han estat dits per veus de referència com Lluís Soler i Montse Vellvehí, de propostes d'audicions musicals *ad hoc* per als llocs literaris. En fi, rutes formades per fragments de prosa i de poesia que s'acompanyen de les referències bibliogràfiques que permeten conèixer-los sencers i que han estat escollits per com són de pròxims als nostres temps i perquè es proposen interpe·llar, avui, els nous pelegrins que pugin a Montserrat.

Les portades de les publicacions són fragments d'una estampa de Montserrat gravada per Enric C. Ricart i Nin el 1931 i el disseny, magnífic, és de Carlos Ortega. A hores d'ara, la intitulada *Amb vostre nom comença nostra història* està editada en paper i esperem poder tenir-hi aviat les altres dues. Tanmateix, totes tres formen part del Mapa Literari Català d'Espais Escrits (<https://www.mapaliterari.cat/>), cosa que les converteix en rutes autoguiades que els visitants de Montserrat poden seguir quan els plagui.

Comparteixen un mateix projecte literari amb Montserrat dit pels poetes, i cada una d'elles estableix un relat diferent. La primera, intitulada amb el vers de Jacint Verdaguer «Amb vostre nom comença nostra història», transita pel santuari i el seu entorn, proposa vuit punts i conté 23 textos de divuit autors diferents.

LLETRES

Portades de les rutes literàries Montserrat dit pels poetes, ideades per Espais Escrits. Xarxa del Patrimoni Literari Català.

Són textos que tracten la feminitat de la muntanya, «la divinitat d'aquest santuari serà dona, perquè tota aquesta muntanya té un no sé què de femení», llegim de Joan Maragall; el retorn a la infantesa, «torneu-me cor d'infant per dir-vos mare», trobem en la sensibilitat de Rosa Leveroni; o el coratge per assumir la veritat, «atorgueu-me la força per no tenir por de la veritat», tal com demana Maria Aurèlia Capmany. Fragments de textos de Jacint Verdaguer, Víctor Balaguer, Artur Bladé, Clementina Arderiu, Pere Quart, Tomàs Garcés, Salvador Espriu, Josep Carner, Víctor Català, Joan Brossa, Josep Pla, Àngel Guimerà, Josep M. de Sagarra, Marià Manent, J.V. Foix i Joan Peruchó parlen del sentit simbòlic de la llum, de la guerra, de la llengua, i desvetllen el poder evocador de Montserrat.

La segona ruta, titulada *És Montserrat el somni fet muntanya*, amb vers de Josep Carner, s'enfila cap al mirador de Sant Miquel. En aquest cas, el fil conductor és l'exaltació de la natura, la geologia i l'observació dels fenòmens meteorològics, com la pluja o la boira; la natura-refugi viscuda per sants, pelegrins, frares i monjos conversos i, finalment, la natura com a observatori de les emocions humanes, el contrast entre el so de les campanes i el silenci, la nit i el dia, les olors i els colors, la pertinença al lloc i la recerca constant de la pau espiritual que ens proporciona si la sabem escoltar. Com escriu Pau Romeva, «Pugeu! Pugeu! Pugeu! Montserrat és la pau». La ruta proposa onze punts i consta de 24 textos de 21 autors, alguns de ja

citats i d'altres, com Joan Fuster, Marià Villangómez i Jordi Pere Cerdà, que ens permeten dibuixar un mapa lingüístic de la nostra literatura força complet.

El tercer itinerari davalla fins a la Santa Cova seguint el camí del Rosari Monumental i els diferents punts dels misteris de goig, de dolor i de glòria. Té com a títol un vers de Joana Raspall, *O dolça confident d'amor i de sofrença*. És un recorregut literari cap a l'origen de la devoció montserratina i el formen vint textos de dinou autors: a més d'alguns de ja citats, se n'hi afegeixen d'altres com Joan M. Guasch, Joan Sales, Josep Anselm Clavé, Carles Riba, Joan Triadó, Josep Sebastià Pons, Agustí Esclascas, Miquel Costa i Llobera, Miquel Dolç, Miquel Llor, Manuel de Pedrolo i Eulària Anzizu. Parlen de la Verge i donen fe de com els pelegrins han trobat el seu recer espiritual en la Mare de Déu. La grandesa i el simbol de la Verge hi són presentats de manera calidoscòpica: és el consol que ens acull amb el seu somriure, és el bàlsam de les nostres penes, és patrona, és flor de Montserrat, és reina, és filla d'home, és Verge adorada, és senyora del Principat, és volva d'amor, és Verge negra i és Celestial Maria.

«Mare» és l'atribut més destacat. Com quan Josep Iglésias se li adreça amb «Dolça mareta». O com la magnífica descripció que fa Joan Maragall en el darrer fragment de «Soleuada» de la maternitat amb l'infantament del Nen Jesús. I és també, literatural, com quan Maria Antònia Salvà l'anomena «Celestial Maria, reina d'art i poesia».